

PS-I.431.3.4.2024

**PROTOKÓŁ
KONTROLI DORAŻNEJ
przeprowadzonej w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Strzelcach
Krajeńskich**

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285).

Zespół kontrolny w składzie:

- **Małgorzata Rodak** – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 137-1/2024 z 16 maja 2024 r.; numer legitymacji służbowej 6/2022 – przewodniczący zespołu kontrolnego;
- **Krzysztof Frisoli** – Starszy Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 137-2/2024 z 16 maja 2024 r.; numer legitymacji służbowej 3/2022 - członek zespołu kontrolnego.

przeprowadził w okresie od 20 maja 2024 r. do 25 czerwca 2024 r. kontrolę doraźną w Ośrodku Pomocy Społecznej w Strzelcach Krajeńskich. Czynności kontrolne zostały podjęte z uwagi na utrzymującą się - na wysokim poziomie w odniesieniu do innych gmin województwa lubuskiego - liczbą osób objętych wsparciem.

Kontrolą objęto obszar realizacji form wsparcia udzielanych mieszkańcom gminy w szczególności w zakresie świadczonej pracy socjalnej.

Czynności kontrolnych - w siedzibie jednostki - zespół dokonał 21 maja 2024 r. w obecności Pani Aliny Warszawskiej Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzelcach Krajeńskich (w dalszej części zwanego Ośrodkiem).

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług.

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie, od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str. 1-7]

Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2023 r. do 21 maja 2024 r.

Ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Rozpoznanie i ustalanie form pomocy (podania o pomoc, rodzinne wywiady środowiskowe, decyzje itp.)

2. Świadczona praca socjalna (sporządzanie planu pomocy klientowi, kontrakty socjalne, wywiady środowiskowe).

Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:

- analizę przedłożonych sprawozdań resortowych za lata 2011- 2023;
- analizę złożonych wniosków oraz akt świadczeniobiorców;
- analizę zakresu udzielanego wsparcia pod względem adekwatności do potrzeb klientów;
- analizę dokumentów dot. bieżącego funkcjonowania jednostki udostępnionych kontrolującym w toku czynności dokonanych w siedzibie jednostki oraz dokumentację przekazaną przez Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzelcach Krajeńskich pocztą e-PUAP z 28.05.2024 r., 03.06.2024, 04.06.2024 r. i 17.06.2024 r.

Na tej podstawie dokonano następujących ustaleń:

Na przestrzeni lat (2011-2023) obserwujemy spadek liczby osób korzystających/ objętych wsparciem w ramach systemu pomocy społecznej.

Dane statystyczne (sprawozdania resortowe MRPiPS 03) wskazują na utrzymujący się na stałym – wysokim poziomie - odsetek mieszkańców gminy **Strzelce Krajeńskie** objętych wsparciem Ośrodka. W 2023 r. odsetek ten wynosił **18,36%** mieszkańców objętych pomocą społeczną (l. mieszkańców 16 194). Tym samym odnotowano wzrost o 1,13 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego. **Gmina Dreddenko** – z porównywalną liczbą mieszkańców – osiąga wskaźnik na poziomie **6,83%**.

Wśród powiatów województwa lubuskiego – w roku 2023 - najwyższy przekraczający 10% wskaźnik osób objętych pomocą społeczną odnotowaliśmy w powiecie strzelecko-dreźnieńskim. Jest to powiat, który odnotowuje jedną z najwyższych stóp bezrobocia. W sierpniu 2023 wynosiła ona 8,8 proc. podczas gdy średnia dla Lubuskiego wynosiła 4,2 proc.

Rozpoznanie i ustalanie form pomocy (podania o pomoc, rodzinne wywiady środowiskowe, decyzje itp.). Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, **bezrobocie**, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Na podstawie dokumentów przedłożonych przez Dyrektora jednostki ustalono, że w okresie od 01.04.2024 r. do 30.04. 2024 r. zasiłek okresowy przyznano i wypłacono 156 osobom. Średnia kwota tego świadczenia wynosiła 427,29 zł.

97 osobom - z pośród 156 - przyznano zasiłek okresowy z powodu bezrobocia. Wszyscy świadczeniobiorcy to osoby w wieku produkcyjnym w przedziale wiekowym od 21 do 64 lat. Kobiety stanowiły 35 osób, a mężczyźni – 62 osoby. Spośród 97 osób którym przyznano zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia:

- 5 osób korzystało ze wsparcia Ośrodka krócej niż rok ,
- 5 osób krócej niż 2 lata,
- 1 osoba krócej niż 3 lata,
- 86 osób - 3 lata i dłużej co stanowi 89 % osób, którym przyznano zasiłek okresowy z tego tytułu.

Kontroli poddano - losowo wybranych - **5 teczek** klientów, którym w badanym okresie przyznano zasiłek okresowy z powodu bezrobocia - co stanowi 5% wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie.

Wszystkie osoby którym przyznano zasiłek okresowy spełniały kryterium dochodowe:

- 2 osoby prowadziły samodzielnie gospodarstwo domowe - wysokość przyznanych świadczeń wynosiła po 388,00 zł.;
- 3 osoby prowadziły wspólne gospodarstwo z innymi członkami rodziny - wysokość zasiłków wynosiła odpowiednio: 300,00 zł, 1.045,50 zł, 852,50 zł.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Kontrolujący – na podstawie analizy udostępnianych akt - ustalili, że zasiłek okresowy był przyznawany na okres od 2 do 6 miesięcy.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona (art. 38.4a uops). Żadna z osób, której dokumentację poddano kontroli **nie miała podpisanego kontraktu socjalnego**.

Świadczona praca socjalna (sporządzanie planu pomocy klientowi, kontrakty socjalne, wywiady środowiskowe). Praca socjalna w przypadku osób pobierających zasiłek okresowy z powodu bezrobocia, ograniczała się jedynie do przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego i przyznaniu wsparcia finansowego.

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego.

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

Rodzinny wywiad środowiskowy jest kluczowym dokumentem pracy socjalnej. Jest to swoisty protokół z wizyty w środowisku, na podstawie którego ustala się sytuację rodzinną, mieszkaniową, materialną i dochodową oraz zdrowotną świadczeniobiorców.

Wywiad przeprowadza się w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności jego przeprowadzenia. W sprawach niecierpiących zwłoki, wymagających pilnej interwencji pracownika socjalnego zatrudnionego w podmiocie uprawnionym, wywiad przeprowadza się niezwłocznie, nie później niż w terminie 2 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o potrzebie przyznania świadczenia z pomocy społecznej (...).

Wszystkie rodzinne wywiady środowiskowe przeprowadzone przed wydaniem decyzji o przyznanie zasiłku okresowego zostały sporządzone w dniu złożenia wniosku o pomoc.

Budzi to uzasadnione wątpliwości Zespołu kontrolnego – sugerując, że zostały one przeprowadzone „za biurka”, a tym samym z naruszeniem zapisu §3 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego, oraz w kontekście zapisów art. 107 ust.1 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z brzmieniem cytowanego przepisu cyt. „wywiad **przeprowadza się** z osobą lub rodziną **w miejscu zamieszkania lub pobytu (...)**”.

W wywiadach środowiskowych nie wskazano innej formy wsparcia prócz wsparcia finansowego.

Z danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 za 2023 r. wynika, że 540 rodzinom została udzielona pomoc w postaci pracy socjalnej. 125 rodzinom udzielono wsparcia wyłącznie w postaci pracy socjalnej – co stanowi 38% rodzin, którym została udzielona pomoc. W przedmiotowym sprawozdaniu wskazano, że w ramach pracy socjalnej – sporządzono z klientami Ośrodka 19 kontraktów socjalnych (część B – sporządzany w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu). Na podstawie przedłożonej przez Kierownika Ośrodka listy wynika, że w okresie objętym kontrolą realizowano 16 kontraktów socjalnych.

Analizie poddano **5** sporządzonych **kontraktów socjalnych** co stanowi 36 % liczby kontraktów opracowanych w latach 2023 r. – 2024 r. Głównymi powodami ubiegania się o pomoc klientów jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. Wszystkie osoby znajdowały się w wieku produkcyjnym – najmłodsza osoba 42 lata, najstarsza 65 lat. Korzystały ze świadczeń pomocy społecznej i rodzinnych. 2 osoby były zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku.

Celem głównym analizowanych kontraktów było - usamodzielnienie klientów - poprzez aktywizację zawodową. Wszystkie osoby – jako długotrwale bezrobotne - były uczestnikami zajęć w Centrum Integracji Społecznej. **3 kontrakty były w trakcie realizacji** – brak oceny. Z analizy dokumentacji - kart oceny postanowień kontraktu - wynika, że klienci wyrazili chęć przedłużenia uczestnictwa w zajęciach CIS, o wcześniej deklarowany okres zatrudnienia w zapisach kontraktu. **1 kontrakt został przedłużony** do 31.12.2024 r. z uwagi na przedłużenie uczestnictwa w zajęciach w CIS. **W przypadku 1 kontraktu**, osoba **nabyła umiejętności zawodowe**. Starła się o dotację na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Niestety, nie otrzymała dotacji z Powiatowego Urzędu Pracy z uwagi na niespełnienie wszystkich wymogów formalnych. Obecnie jest zarejestrowana w PUP, posiada status osoby bezrobotnej, bez prawa do zasiłku.

Kontrakty były sporządzone na odpowiednim formularzu, zawierały jasno sprecyzowane i możliwe do zrealizowania cele, określony był termin realizacji założeń. Wszystkie sprecyzowane działania nakierowywane były na usamodzielnienie klienta. W każdym przypadku przed sporządzeniem kontraktu przeprowadzany był wywiad środowiskowy w którym - pracownik socjalny przeprowadzał pełną diagnozę sytuacji klienta, szczegółowo i skrupulatnie odnotowywał informacje o udzielonym i proponowanym wsparciu. W wywiadzie środowiskowym jest sporządzona adnotacja, że w ramach pracy socjalnej z klientem został zawarty kontrakt socjalny.

[akta kontroli str. 8-279]

Zadanie realizowane bez uchybień. Wątpliwości budzi jedynie fakt, przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w dniu złożenia wniosku o pomoc. Ponadto zespół

kontrolny sugeruje podjęcie szerszych działań wobec długoletnich beneficjentów pomocy społecznej w wieku produkcyjnym. Częstsze wykorzystywanie narzędzia jakim jest kontrakt socjalny w pracy socjalnej.

WNIOSKI:

1. Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.
2. W skontrolowanych aktach - praca socjalna - ograniczyła się jedynie do przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego i przyznaniu wsparcia finansowego.
3. W rodzinnych wywiadach środowiskowych – w pozycji inna forma pomocy – brak informacji o planowanych /podjętych formach pomocy klientowi.
4. Skontrolowane wywiady środowiskowe zostały przeprowadzone w dniu złożenia wniosku - co sugeruje naruszenie ustawowych przepisów w tym zakresie.

Ponadto zespół kontrolny sugeruje:

- podjęcie szerszych działań wobec długoletnich beneficjentów pomocy społecznej.
- częstsze wykorzystywanie kontraktu socjalnego w pracy socjalnej.

Wnioski zawarte w punktach:

- 4 stanowią istotne uchybienie.
- 2,3 stanowią uchybienie.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzeniu kontroli dokonano wpisu do znajdującej się w Ośrodku Pomocy Społecznej w Strzelcach Krajeńskich książki kontroli pod numerem 1/2024.

Pouczenie

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej Dyrektorowi jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Dyrektorowi Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzelcach Krajeńskich, drugi Burmistrzowi Strzelec Krajeńskich, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Małgorzata Rodak

Starszy Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Krzysztof Frisoli

Gorzów Wlkp., 28 czerwca 2024 r.

Dyrektor

Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Strzelcach Krajeńskich
Warszawska Alina

Strzelce Krajeńskie 02 lipca 2024 r.